

TÜBİTAK BURSULARI VE YENİ BİR UYGULAMA

Prof.Dr.Namık Kemal PAK

TÜBİTAK Başkan Planlama ve Koordinasyon Yardımcısı.

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu Türkiye'de kalkınma hedefleri doğrultusunda müspet bilimler alanında araştırma ve geliştirme yapmak, yaptırmak ve koordine etmek amacıyla kurulmuş bir kuruluştur. Kuruluş Kanununda, bu amaç çerçevesinde en önemli görevlerinden birisi olarak "bilim adamlarının yetiştirilmesi ve geliştirilmeleri için imkânlar sağlamak" maddesi konulmuştur. Kanunda bu destek ve teşviğin yöntemi de "öğrenim devrelerinde üstün yetenek ve başarılarıyla kendini gösteren gençleri izleyerek onların yetiştirme ve gelişmelerine yurt içinde ve yurt dışında burslar sağlayarak, yarışmalar tertip ederek ve yayınlar yaparak yardım etmek" olarak açıkça tarif edilmiştir.

TÜBİTAK'ın kuruluşundan beri geçen 27 yılda bilim adamı yetiştirme konusunda çok önemli bir rol oynadığı, günümüz Türk bilim adamlarının pek çoğunun yetişmesinde büyük katkıları olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Ancak son yıllarda ekonomik kıstasların kişilerin yaşam felsefelerinde en belirleyici rolü oynar hale gelmesi, müspet bilimler alanına giden gençlerin sayısında çok belirgin bir düşüşe neden olmuştur. Üniversitelerin temel müspet bilimler alanında eğitim veren bölümlerine kayıt yaptıran öğrenci sayısının toplam öğrenci sayısı içindeki payı, 1969'da % 15'lerde iken, bu sayı tıdrici bir azalış ile son yıllarda % 2'lere düşmüştür. İşin nicel düşmeden daha acıklı olan yanı, temel müspet bilim dallarına giden öğrencilerin niteliklerinde de son yıllarda çok belirgin bir düşüş görülmüştür.

Artık evrensel olarak kabul gören bir görüş bilimde gelişmişliğin, ekonomik gelişmişliğin temel dayanağı olduğudur. Bilimde gelişmişliğin temel göstergelerinden birisi ise bu alanda istihdam edilen insan gücü sayıdır. Ne yazık ki ülkemizde yüzde olarak bu sayı gelişmiş ülkelerdeki değerin on misli altındadır.

Demek ki çok ciddi bir ikileme karşı karşıyayız. Ülkemizdeki bilim adamı sayısı, olması gereken değerin on misli altında; buna karşın bu alandaki insan kaynağımızda ise belirgin bir nisbi düşüş var.

Bilim ve teknoloji alanında çağı yakalamak hedefinin gerçekleşmesi, öncelikle evrensel ölçülerde yetişmiş, nitelikli bilim adamlarının mevcudiyetini gerektirir. Bunun için yapılacak ilk iş ülkenin yetenekli gençlerini bu alanlara çekecek gerçekten özendirici önlemlerin acilen alınmasıdır.

Kuruluş yıllarında özendirme ve destek işlevlerini hakkıyla yerine getirerek, bilim alanında bir anlamda mini aydınlanma dönemi diyebileceğimiz bir döneme imza atmış olan TÜBİTAK, ne yazık ki, son yıllarda bu yarıştan kopmuştur. Üniversite öğrencisine ayda 20 bin lira burs vererek bir destek sağlamayacağı gibi, bunun özendirici bir boyutu ola-

mayacağı da açıktır. Bu teşhisten yola çıkarak TÜBİTAK'ın yeni yönetimi burslar konusuna ciddi bir biçimde eğilmiş ve kamu oyuna açıklamaktan mutluluk duyduğumuz şu düzenlemeleri yapmıştır.

Şimdiye dek ayda 20 bin TL. olarak verilen üniversite lisans bursları 1991-1992 öğretim yılı için ayda 250 bin TL'ye, yıllık kitap desteği ise 250 bin TL'ye çıkarılmıştır. Karşılıksız olan bu burslar üniversitelerin Temel Fen bilimleri, Mühendislik ve Tıp dallarında öğrenim görmekte olan öğrencilere verilecektir. Bu burslar için Üniversitelere her yıl ayrılacak kontenjanlar, bir önceki yılda fen bilimleri, atif endekslerince taranan dergilerde yapılan yayınlarla atif sayısı toplamının, üniversitenin ilgili bölümlerindeki toplam öğretim üyesi sayısına bölünmesiyle bulunan değerlere göre yapılan sıralamayla belirlenecektir.

Okuduğu tüm derslerden geçmiş ve kültür dersleri dışındaki derslerinin her birinden en az 75/100 almış olan öğrenciler, üniversitelerine tahsis edilmiş olan burslara başvurabilecekler ve burslara hak kazananlar bir sınav sonucunda belirlenecektir.

1991 yılı uluslararası Matematik ve Fizik olimpiyatlarında ülkemizi temsil ederek derece alan ve yukarıdaki dallardan birine kayıt yaptıran öğrencilerle, ÖYS'de Matematik veya Fen puanına göre ilk 500'e giren ve Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji veya Jeoloji bölümlerinden birini ilk üç tercihleri içinde belirtip bu bölümlere kayıt yaptıran öğrencilere bu burs otomatik olarak verilecektir.

Şimdiye dek ayda 200 bin TL. olan Yüksek Lisans bursu ve ayda 300 bin TL. olan doktora bursu, 800 bin TL'ye çıkarılmıştır. Karşılıksız ve sinavsız olan bu burslar, lisans üstü çalışması yapacak veya yaptırmakta olan öğretim üyelerine, bu çalışmayı yapacak olan öğrencilere dağıtılmak üzere tahsis edilecektir. Araştırma görevlisi olarak çalışanlara bursun yarısı kadar ödeme yapılacaktır. Bu bursun tahsis edileceği öğretim üyeleri, fen bilimleri atif endeksine taranan dergilerdeki yayınları ve gene bu endekslere geçmiş atıflarına bakarak belirlenecektir.

Son olarak, bu yıl ilk kez uygulamaya konacak manevi değeri çok yüksek özel bir burstan bahsetmek istiyorum. Kurumumuzda yeni dönemde görev alan bazı değerli bilim adamlarının, ücretlerini bir fonda toplanmak üzere Kuruma bağışlamaları sonucu oluşan bu burs, son 4 yılın ÖYS matematik puan sıralamasında ilk 200'e girip müspet bilimler alanında öğrenim gören öğrenciler arasından, mali desteğe ihtiyacı olup da, başka kaynaklardan yeterli mali destek sağlayamamış olanlara verilecektir. Fon'un olanakları ile orantılı sayıda öğrenciye dağıtılacak olan bu karşılıksız bursun miktarı, ayda 500 bin TL.'dir.

Yeni bir bilimsel aydınlanma dönemi başlatabilmek için, tüm dayanağımızın evrensel bilim çerçevesinde toplanmış gençlerimiz olduğunu biliyor ve gençlerimizi bilime çağırıyoruz.